

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

ODAP MERKEZİ KÜRESEL

BÜLTEN - 218

**Ay Yolculuğunda Stratejik Eşik:
Artemis Anlaşmaları ve
Türkiye'nin Uzay
Diplomasisindeki Yeni Çağı**

**Adalarda Füze Hareketliliği:
“Aşıl Kalkanı” Ege'deki
Dengeleri Nasıl Değiştirir?**

**Suriye'nin Nükleer Dosyasında
Yeni Dönem**

**Kudüs diplomasisinde Afrika:
Demokratik Kongo
Cumhuriyeti'nin büyükelçilik
kararı**

**AB'nin İsrail Politikası: Ortak
Tutum Arayışında Süregelen
Ayrışma**

**Karadeniz'de Abluka Riski:
Gıda Güvenliği, Göç ve
Avrupa'nın Yeni Güvenlik
Sınavı**

**Danimarka'da Rusya Alarmı:
Sabotaj Tehdidi ve Avrupa'nın
Yeni Güvenlik Cephesi**

**Kremlin Retorik Haritası:
Putin'in Çatışma Söylemleri
Taviz mi, Stratejik Bir Hamle mi?**

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Ay Yolculuğunda Stratejik Eşik: Artemis Anlaşmaları ve Türkiye'nin Uzay Diplomasisindeki Yeni Çağı

Türkiye Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile NASA yetkilileri arasında 1 Eylül 2026'da Washington'da atılan tarihi imzalar, Türkiye'nin Ulusal Uzay Programı kapsamındaki küresel entegrasyonunu yeni bir sayfaya taşımaktadır. NASA öncülüğünde yürütülen Artemis Anlaşmaları'na 71'inci imzacı ülke olarak dahil olduğunu duyuran bu gelişme, Türkiye'yi yalnızca pasif bir uzay gözlemcisi olmaktan çıkarıp derin uzay yönetişiminde kural koyucu aktörlerin arasına yerleştirmektedir. Bilimsel veri paylaşımından uzay kaynaklarının barışçıl kullanımına kadar geniş bir hukuki çerçeve sunan mutabakat; AYAP-1 başta olmak üzere yerli uzay projelerinin uluslararası meşruiyetini pekiştiren, Türk savunma ve uzay sanayii ekosistemi için de kritik teknoloji transferi kanalları aralamaktadır. Anlaşma, Artemis Programı'nı yalnızca insanlı Ay uçuşlarıyla sınırlı tutmayıp Ay yüzeyinde kalıcı üslerin, Gateway yörünge istasyonunun ve lojistik altyapıların kurulmasını hedeflemektedir. Bu durum, Türkiye Uzay Ajansı (TUA) öncülüğünde TUSAŞ, ROKETSAN, ASELSAN ve TÜBİTAK UZAY gibi Türk savunma ve uzay sanayii aktörlerinin

NASA projelerine faydalı yük, kritik donanım, alt sistem yazılımları ve CubeSat tedarikçisi olarak entegre olmasının önünü açmaktadır. Türkiye'nin kendi geliştirdiği uzay aracıyla sert/yumuşak iniş gerçekleştirmeyi hedeflediği AYAP-1 (Ay Araştırma Görevi) projesi, imzalar sayesinde uluslararası hukuki zemin ve teknik iş birliği imkânı kazanmaktadır. Görev sürecinde ihtiyaç duyulacak derin uzay haberleşmesi, hassas seyrüsefer ve veri paylaşımı başlıklarında NASA altyapılarına erişim kolaylaşmaktadır. Alper Gezeravcı ve Tuva Atasever ile başlatılan insanlı uzay misyonları, sembolik birer kilometre taş olmaktan çıkarak kurumsal ve sürdürülebilir bir programa dönüşmektedir. Gelecek dönemde Artemis Ay Üssü Projesinde, Gateway istasyonunda ve mikroçekim ortamı araştırmalarında Türk bilim insanları ile astronotlarının doğrudan görev alması ihtimali kuvvetlenmektedir. Nihayetinde, Ekim 2026'da Antalya'da düzenlenecek Uluslararası Astronotik Kongresi (IAC) öncesinde Washington'da atılan bu imza, Türkiye'nin küresel uzay diplomasisinde pasif bir izleyici yerine norm belirleyici ve "kural koyucu ortak" statüsüne yükseldiğini teyit etmektedir. Sonuç olarak, imzalanan Artemis Anlaşmaları, Türkiye'nin uzay vizyonunu akademik ve deneysel bir boyuttan çıkararak, küresel çapta ticari ve stratejik bir ortaklık seviyesine taşımaktadır. Sanayi kapılarının aralanmasından AYAP-1 projesinin desteklenmesine, insanlı uzay görevlerinin sürdürülebilir kılınmasından küresel diplomaside söz sahibi olunmasına kadar uzanan bu hamle; Türkiye'nin derin uzay yarışında vizyoner, yetkin ve vazgeçilmez bir aktör

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

olma kararlılığını açıkça ortaya koymaktadır.

Adalarda Füze Hareketliliği: “Aşıl Kalkanı” Ege’deki Dengeleri Nasıl Değiştirir?

Yunanistan ve İsrail arasında 31 Ağustos 2026 tarihinde Tel Aviv’de imzalanan 3,1 milyar avro değerindeki “Aşıl Kalkanı” savunma anlaşması, Atina’nın “Gündem 2030” askeri reform programının en kritik halkasını oluştururken Ege ve Doğu Akdeniz’deki güç dengelerini derinden sarsmaya aday görünmektedir. İsrail yapımı SPYDER hava savunma sistemlerinin yanı sıra Barak MX, Davud Sapanı ve İHA önleyici Drone Dome teknolojilerini de kapsayan bu entegre ağın özellikle gayri askeri statüdeki Ege adalarına konuşlandırılacak olması, Ankara nezdinde Lozan ve Paris antlaşmalarının açık bir ihlali olarak okunmaktadır. Atina’nın Türk İHA/SİHA üstünlüğüne karşı İsrail teknolojisiyle kurmaya çalıştığı bu yeni caydırıcılık duvarı, Doğu Akdeniz’deki bölgesel ittifakları kemikleştirirken son dönemde “Atina Bildirgesi” ile ivme kazanan Türk-Yunan diplomatik yumuşama sürecini de ciddi bir testle karşı karşıya bırakmaktadır. Türkiye, 1923 Lozan ve 1947 Paris Barış Antlaşmaları uyarınca Doğu Ege adalarının silahsızlandırılmış statüde bulunduğunun altını

çizerek hatırlatmaktadır.İsrail üretimi SPYDER mobil füze bataryalarının bu adalara konuşlandırılması, Ankara tarafından söz konusu antlaşmaların açık ve sistemli bir ihlali olarak kayıtlara geçirilmektedir. Türkiye, BM nezdinde yürüttüğü diplomatik girişimlerde, Yunanistan’ın silahlandırma adımları sebebiyle adalar üzerindeki egemenlik hakkını tartışmalı hale getirdiğini vurgulamakta ve bu durum iki ülke arasındaki kırılğan diplomatik kanalları doğrudan tıkamaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri’nin son yıllarda Ege ve Doğu Akdeniz’de kurduğu Bayraktar TB2, ANKA ve AKINCI gibi platformlara dayalı taktik üstünlük, Atina yönetimini asimetrik bir arayışa itmektedir. İsrail üretimi SPYDER sistemleri; hızlı intikal kabiliyeti, modüler yapısı ve adaların girintili coğrafi şeklineuyumu sayesinde alçak-orta irtifa tehditlerine karşı nokta savunması sağlamayı hedeflemektedir. Ancak bu durum, bölgedeki askeri tırmanma riskini artırmakta; Türkiye’yi SİHA devriyelerini sıkıştırmaya, radar tespit ağlarını genişletmeye ve yerli hava savunma sistemlerini (HİSAR ve SİPER) kıyı şeridinde daha yoğun biçimde konuşlandırmaya sevk etmektedir. Söz konusu gelişme, Türkiye-İsrail ilişkilerindeki gerilimin Yunanistan-İsrail-Güney Kıbrıs ittifak hattını pekiştirmesi sonucunu da doğurmaktadır. Tel Aviv’in Atina’ya kritik hava savunma teknolojisi transfer etmesi, Ankara tarafından örtülü bir Doğu Akdeniz kuşatması olarak okunmaktadır. Nitekim, iki ülke arasında imzalanan “Atina Bildirgesi” yumuşama atmosferi, askeri caydırıcılık yarışının Ege’nin dar coğrafyasına sıkışmasıyla birlikte ciddi bir sınamayla karşı karşıya kalmaktadır.

Sonuç olarak, İsrail yapımı hava savunma sistemlerinin Ege adalarına konuşlandırılması, Atina açısından taktiksel bir güvenlik kalkanı olarak görülse de Ege ve Doğu Akdeniz'deki kırılğan dengeleri temelden sarsma potansiyeli taşımaktadır. Lozan ve Paris antlaşmalarının ihlali temelinde tırmanacak hukuki gerilimler, Türk-Yunan ilişkilerinde son dönemde sağlanan yumuşama zeminini tahrip ederek; bölgeyi yeni bir askeri tırmanma ve silahlanma yarışının içine çekmektedir. Nihayetinde bu hamle, Ege'deki kıta sahanlığı ve hava sahası uyuşmazlıklarını çözmekten ziyade, Doğu Akdeniz'deki jeopolitik kutuplaşmayı daha da derinleştirecektir.

Suriye'nin Nükleer Dosyasında Yeni

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (UAEA) Suriye'ye ilişkin son incelemeleri, Beşar Esad döneminin yalnızca siyasi ve askerî değil, nükleer alanda da önemli bir miras bıraktığını ortaya koydu. UAEA, Ağustos 2026'da Deyrizor'daki eski tesiste gerçekleştirdiği incelemelerin ardından, söz konusu yapının nükleer reaktör olarak tasarlandığını doğruladı. Ajans ayrıca eski Suriye yönetiminin nükleer materyal, tesis ve faaliyetlerini bildirmediğini açıkladı. Böylece İsrail'in 2007 yılında hava saldırısıyla imha ettiği tesisle ilgili yıllardır devam eden şüpheler ilk kez daha kapsam

lı biçimde doğrulanmış oldu. Dosyayı daha dikkat çekici hale getiren gelişme ise nükleer faaliyetlerin geçmişteki niteliği kadar, yeni Suriye yönetiminin bu mirasa yaklaşımı. Esad yönetimi döneminde UAEA ile yaşanan şeffaflık sorunlarının aksine, Şam'daki yeni yönetim ajansa erişim sağladı ve eski nükleer faaliyetlere ilişkin incelemelerin yürütülmesine izin verdi. UAEA Başkanı Rafael Grossi'nin Ağustos ayında gerçekleştirdiği Şam ziyaretinde Deyrizor'daki tesisin yanı sıra daha önce bildirilmemiş başka bir noktada bulunan nükleer materyaller de incelendi. Ajans, yaklaşık 73 ton doğal uranyum metalinin tespit edildiğini ve materyalin UAEA'nın gözetim ve denetim önlemleri altında bulunduğunu açıkladı. Bu gelişme, Suriye'nin yeni yönetimi açısından yalnızca geçmişteki bir nükleer programın tasfiyesi anlamına gelmiyor. Şam'ın nükleer dosyada uluslararası denetime açık bir tutum benimsemesi, yeni yönetimin uluslararası sistemde meşruiyet ve güven inşa etme çabasının bir parçası olarak değerlendirilebilir. Nitekim Suriye Dışişleri Bakanı Esad eş-Şeybani, ülkede bulunan nükleer materyalin barışçıl amaçlarla kullanılabileceğini ve UAEA denetimi altında tutulacağını açıkladı. Bu yaklaşım, Esad dönemindeki gizlilik ve denetim sorunlarından belirgin biçimde ayrılıyor. Ancak dosyanın bölgesel boyutu da göz ardı edilmemeli. İsrail'in 2007'de Deyrizor'daki tesisi bombalaması, Suriye'nin nükleer kapasite geliştirme ihtimalinin İsrail tarafından doğrudan bir güvenlik tehdidi olarak değerlendirildiğini göstermişti. Bugün ise aynı dosyanın uluslararası denetim mekanizmaları üzerinden yürütülmesi, Suriye'nin güvenlik politikasında önemli bir değişime işaret ediyor.

Özellikle İran'ın nükleer dosyasındaki denetim sorunlarının devam ettiği bir dönemde Suriye'nin UAEA ile iş birliğini artırması, bölgedeki nükleer yayılmanın önlenmesi açısından da dikkat çekici bir karşılaştırma oluşturuyor.

Dolayısıyla Suriye'nin nükleer dosyası yalnızca Esad dönemine ait gizli bir programın ortaya çıkarılması olarak görülmemeli. Asıl önemli gelişme, yeni yönetimin bu mirası nasıl yönettiği. Şam'ın UAEA ile iş birliğini sürdürmesi, hem uluslararası güven oluşturmak hem de Suriye'nin gelecekte barışçıl nükleer teknolojiye erişiminin önünü açmak açısından stratejik bir tercih olabilir. Ancak bunun gerçekleşebilmesi, Suriye'nin nükleer faaliyetlerinde şeffaflığı sürdürebilmesine ve geçmişten kalan materyal ve tesislerin uluslararası denetim altında tutulmasına bağlı. Bu nedenle Suriye'nin nükleer dosyası, yeni yönetimin yalnızca geçmişle hesaplaşmasının değil, uluslararası sistemde nasıl bir aktör olmak istediğinin de önemli göstergelerinden biri haline geliyor.

Kudüs diplomasisinde Afrika: Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin büyükelçilik kararı

1 Eylül'de Demokratik Kongo Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Felix Tshisekedi İsrail'e diplomatik ziyaretten bulundu. Bu ziyaret gündeminde ise en dikkat çeken mesele karşılıklı büyükelçiliklerin durumu oldu. Ziyaret sonrasında ise 3 Eylül tarihinde yayınlanan Ortak deklarasyonda Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin büyükelçiliğini Tel Aviv'den Kudüs'e taşıyacağını İsrail'in ise Kinşasa'da yeniden kalıcı bir büyükelçilik açacağı belirtildi. Ancak bu diplomatik gelişme yalnız başına önemsiz bir gelişme olarak tanımlanabilecek olmasına rağmen diğer bir yandan İsrail'in son dönemdeki Afrika açılımı açısından vekuruluşundan itibaren önemli bir konu olan tanınma meselesi açısından bakıldığında bazı ipuçlarına veriyor.

Bilindiği üzere Kudüs'ün İsrail'in başkenti olarak tanınmasına dair ilk somut adımlar Amerika Birleşik Devletleri'nin 2017'de Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıması ve 2018 yılında büyükelçiliğini Kudüs'e taşımasıyla başladı. Bu tanınmayı artırmaya dair çalışmalar ise 2023 sonrasında daha da hız kazanmış bulunmakta. Son dönemde ise Orta Doğu dışındaki coğrafyalardan ilgisi artan İsrail Afrika ülkeleri ile ilişkileri geliştirme yönünde görünür adımlar atmış bulunmakta. Bu ilişkilerin her ne kadar stratejik faydaları ön plana çıksa da beraberinde bazı diplomatik faydalara da yol açmakta. Birkaç ay öncesinde uluslararası tanınırlığı olmayan Somaliland ile mevcut

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

stratejik ilişkileri sonucu da karşılıklı tanınırlığa yol açan diplomatik fayda elde etmesi ve mevzubahis Demokratik Kongo yönetiminin büyükelçiliğini Kudüs'e taşıma girişimini de göz önünde bulundurduğumuzda bu ilişkilerin şimdiden diplomatik somut sonuçlar doğurduğunu söylemek mümkün görünmektedir. Diğer bir yanda ise bu adımların mevcut hali ile Kudüs'ün başkent olarak tanınırlığı açısından çok küçük gelişmeler olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında mevcut hali ile yalnızca siyasi söylem için kullanılabilir Diplomatik bir gelişme niteliğinde görünmektedir.

AB'nin İsrail Politikası: Ortak Tutum Arayışında Süregelen Ayrışma

Avrupa Birliği, İsrail'e yönelik ortak bir yaptırım politikası konusunda bir kez daha uzlaşamadı. 2-3 Eylül'de İrlanda'da gerçekleştirilen AB dışişleri bakanları toplantısında, özellikle işgal altındaki Batı Şeria'daki İsrail yerleşimlerinden gelen ürünlere ticari kısıtlama getirilmesi önerisi üzerinde ortak karar alınamadı. İrlanda ve İspanya daha güçlü ekonomik önlemler talep ederken Almanya ve Macaristan başta olmak üzere bazı üye ülkeler önerilere karşı çıktı. Fransa ise İsrailli yetkililerin Filistinlilerin

Gazze'den kitlesel olarak yerinden edilmesine yönelik açıklamalarının yalnızca kınanmasının yeterli olmadığını savundu. AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Kaja Kallas da üye devletler arasında oybirliği sağlanamadığını kabul etti. Böylece AB, İsrail konusunda aylardır devam eden siyasi çıkmazı aşamadı. Bu gelişme, AB'nin Ortadoğu politikasındaki daha temel bir çelişkiyi ortaya koyuyor: Brüksel uluslararası hukuka ilişkin söylemini korurken, bu söylemi ekonomik ve siyasi maliyet doğuracak somut araçlarla desteklemekte zorlanıyor. İrlanda'nın özellikle Rusya ve İsrail politikaları arasındaki farklılığa dikkat çekmesi bu nedenle önemli. AB, Ukrayna'nın işgali sonrasında Rusya'ya karşı kapsamlı ekonomik yaptırımlar uygularken İsrail konusunda benzer bir ekonomik baskı üzerinde uzlaşmıyor. Nitekim aynı toplantıda Almanya, Rusya'ya karşı yeni bireysel yaptırımlar üzerinde çalışmaya devam edeceklerini açıklarken İsrail konusunda ortak yaptırım kararı alınamaması, AB'nin farklı krizlerdeki siyasi hareket kapasitesi arasındaki farkı görünür kılıyor. Buradaki sorun yalnızca üye devletlerin farklı İsrail algıları değildir. AB ile İsrail arasındaki ekonomik ilişkinin büyüklüğü de karar alma sürecini etkileyen önemli bir faktördür. İsrail'in en büyük ticaret ortağı olan AB ile ikili mal ticareti 2025'te 43 milyar avronun üzerine çıkmıştır. Dolayısıyla yaptırım tartışması, Avrupa'nın normatif dış politika iddiasıyla kendi ekonomik çıkarlarının doğrudan karşı karşıya geldiği bir alana dönüşmektedir.

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Daha önemlisi, AB'nin İsrail ile ilişkilerinin hukuki zemini zaten insan haklarına ilişkin açık hükümler içermektedir. AB-İsrail Ortaklık Anlaşması'nın 2. maddesi insan haklarına ve demokratik ilkelere saygıyı ilişkinin temel unsurlarından biri olarak tanımlamaktadır. Buna rağmen Batı Şeria'daki yerleşim faaliyetleri ve Filistinlilere yönelik şiddet konusunda AB'nin ortak ekonomik araç üretmekte zorlanması, "normatif güç" iddiasının siyasi maliyet karşısında ne kadar sürdürülebilir olduğu sorusunu gündeme getiriyor.

Dolayısıyla İsrail dosyası AB açısından yalnızca bir Ortadoğu politikası meselesi değildir. Aynı zamanda Avrupa'nın küresel aktör olarak güvenilirliğinin test edildiği bir alandır. AB'nin sorunu neyin yanlış olduğunu söyleyememesi değil; söylediği şeyin gerektirdiği bedeli ödemeye hazır ortak bir siyasi irade oluşturamamasıdır. Bu durum devam ettiği sürece Avrupa'nın uluslararası hukuka dayalı düzen savunusu, rakip güçler açısından yalnızca normatif bir ilke değil, aynı zamanda sorgulanabilir bir çifte standart iddiası olarak görülebilir.

Karadeniz'de Abluka Riski: Gıda Güvenliği, Göç ve Avrupa'nın Yeni Güvenlik Sınavı

Karadeniz'de Rusya ile Ukrayna arasındaki çatışmaların yeniden deniz ticaretine yönelmesi, savaşın yalnızca askeri cephede değil, küresel gıda güvenliği ve göç dinamikleri üzerinde de yeni bir baskı oluşturabileceğini göstermektedir. Rusya'nın Ukrayna'nın Karadeniz'deki limanlarına ve tahıl gemilerine yönelik saldırılarını artırması, Avrupa'da gıda tedarik zincirlerinin güvenliği konusunda ciddi endişelere yol açarken, Avrupa Birliği yetkilileri olası bir gıda krizinin Orta Doğu ve Afrika'da ekonomik ve sosyal istikrarsızlığı artırarak yeni bir göç dalgasını tetikleyebileceği uyarısında bulunmaktadır.

Krizin merkezinde Ukrayna'nın tahıl ihracat kapasitesi bulunmaktadır. Odesa, Çornomorsk ve Pivdenni limanları üzerinden savaş öncesinde ayda yaklaşık 6 milyon ton tarım ve çelik ürünü ihraç edilirken, artan saldırılar ve ticari gemilerin güvenlik riskleri nedeniyle bu miktar alternatif güzergâhlarda yaklaşık 4,5 milyon tona gerilemiştir. Ukrayna'nın hasat döneminde olması ise sorunu daha da ağırlaştırmaktadır. Ülkede mısır, arpa ve buğday stoklarının artması yalnızca ihracat gelirlerini azaltmamakta, aynı zamanda depolama kapasitesi üzerinde baskı oluşturarak çiftçilerin ekonomik kayıplarını büyütmektedir. Bu durumun uluslararası boyutu ise Ukrayna'nın Avrupa dışındaki başlıca müşterileri üzerinden ortaya çıkmaktadır. Mısır, Cezayir, Tunus, Yemen ve Endonezya gibi ülkeler Ukrayna tahılı açısından önemli pazarlardır. Dolayısıyla Karadeniz'de

ticaretin aksaması, Ukrayna'nın gelirlerini azaltmanın ötesinde, küresel tahıl piyasasında arz ve fiyat baskısı oluşturabilecek bir zincirleme etki yaratmaktadır. AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Kaja Kallas'ın Karadeniz'deki saldırıların küresel gıda güvenliğinde yeni bir şok yaratabileceği uyarısı da bu riskin yalnızca bölgesel bir mesele olarak görülmediğini ortaya koymaktadır. Buradaki en kritik mesele, gıda krizinin doğrudan göçe dönüşebilecek bir ekonomik ve toplumsal istikrarsızlık üretme ihtimalidir. Tahıl fiyatlarının yükselmesi, özellikle gıda ithalatına bağımlı ve ekonomik kırılganlığı yüksek ülkelerde yaşam maliyetlerini artırabilir. Bu durum işsizlik, yoksulluk ve siyasi istikrarsızlıkla birleştiğinde insanların daha güvenli ve ekonomik açıdan daha istikrarlı bölgelere yönelme eğilimini güçlendirebilir. Belçika Dışişleri Bakanı Maxime Prévot'un Ukrayna'nın gelir kaybı, Afrika'da gıda krizi ve Avrupa'ya yönelik büyük ölçekli göç akımlarının aynı zincirin parçaları olabileceğine dikkat çekmesi, güvenlik kavramının artık yalnızca askeri tehditler üzerinden değerlendirilemeyeceğini göstermektedir. Avrupa açısından sorun yalnızca Ukrayna'nın ihracatının korunması değildir. Alternatif güzergâhların kapasitesinin sınırlı olması, AB'nin kriz karşısındaki lojistik dayanıklılığını da test etmektedir. Ukrayna ürünlerinin Tuna üzerinden Romanya'nın Köstence Limanı'na taşınması önemli bir alternatif oluştururken, bölgedeki kuraklık ve ulaşım kapasitesindeki sorunlar bu hattın Karadeniz taşımacılığının tamamını ikame etmesini zorlaştırmaktadır.

Ukrayna Dışişleri Bakanı Andrii Sybiha'nın alternatif güzergâhların deniz yoluyla yapılan ihracatı tamamen telafi edemeyeceği yönündeki değerlendirmesi de bu yapısal sınırı ortaya koymaktadır. Ekonomik baskının Ukrayna'nın savaş kapasitesi üzerinde de doğrudan etkileri bulunmaktadır. Karadeniz'deki fiili abluka, Kiev'in ihracat gelirlerini azaltırken ülkenin zaten yaklaşık 23 milyar avroluk bütçe açığıyla mücadele ettiği bir dönemde mali yükü artırmaktadır. AB ülkelerinin 2027 için planlanan 90 milyar avroluk destek kredilerinin bir bölümünü öne çekmeyi değerlendirmesi, Ukrayna'nın finansman ihtiyacının giderek daha acil hale geldiğini göstermektedir. Ancak bu seçenek, Avrupa'nın ilerleyen dönemde Ukrayna'ya sağlayabileceği mali desteğin azalması riskini de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle Karadeniz'deki gelişmeler, Avrupa'nın güvenlik politikasını askeri tehditlerin ötesinde yeniden düşünmesini gerektiren çok katmanlı bir kriz yaratmaktadır.

Tahıl taşımacılığının engellenmesi; Ukrayna'nın ekonomik kapasitesini, küresel gıda fiyatlarını, gelişmekte olan ülkelerdeki toplumsal istikrarı ve Avrupa'ya yönelik göç baskısını aynı anda etkileyebilecek bir mekanizmaya dönüşmektedir. Özellikle Mısır gibi Ukrayna tahılı açısından önemli pazarlarda ekmek fiyatlarının yakından takip edilmesi, gıda güvenliği ile siyasi istikrar arasındaki ilişkinin ne kadar hassas olduğunu göstermektedir. Karadeniz'deki abluka riski, Ukrayna savaşının bölgesel sınırlarını aşarak küresel güvenlik ve göç politikalarını

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

etkileyebilecek yeni bir kriz alanı yaratmaktadır. Avrupa'nın karşı karşıya olduğu temel sorun, yalnızca tahıl akışını yeniden sağlamak değil; gıda güvenliği, Ukrayna'nın ekonomik dayanıklılığı ve olası göç hareketleri arasındaki bağlantıyı birlikte yönetebilmektir. Bu açıdan Karadeniz'de kalıcı ve güvenli bir ticaret mekanizmasının oluşturulması, insani bir gereklilik olmanın yanı sıra Avrupa'nın ekonomik ve siyasi güvenliği açısından da stratejik bir zorunluluk haline gelmektedir.

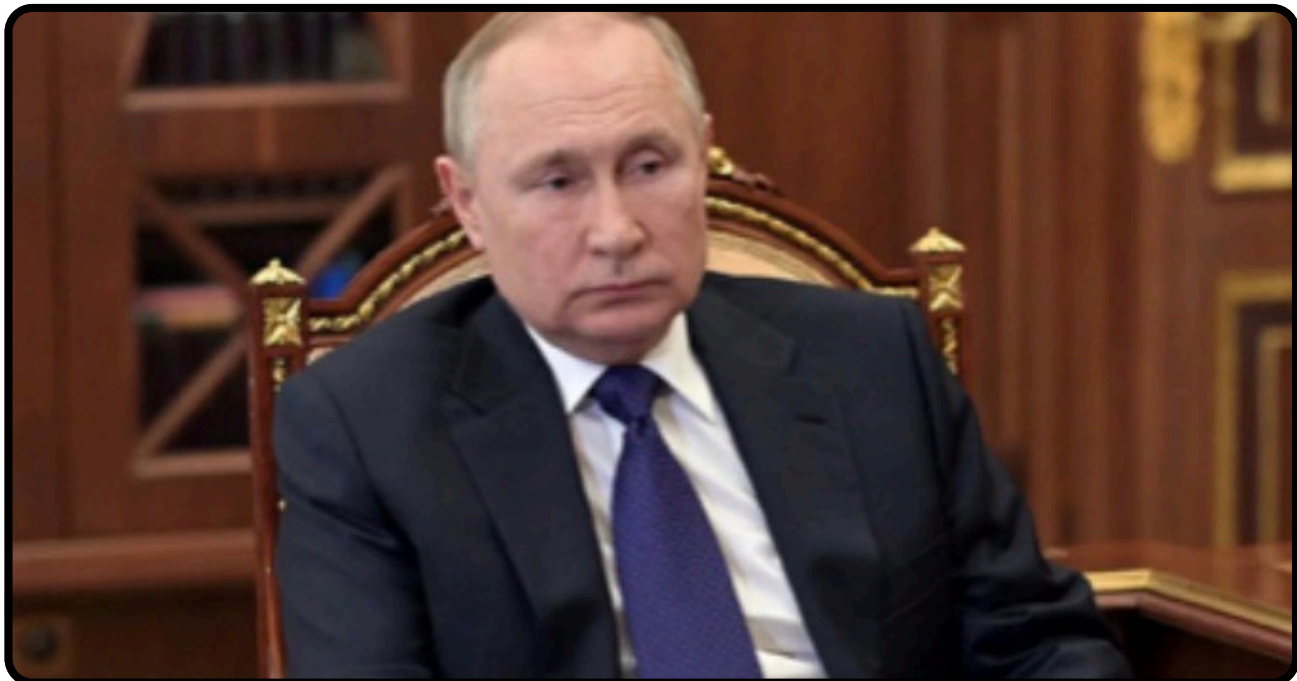
Danimarka'da Rusya Alarmı: Sabotaj Tehdidi ve Avrupa'nın Yeni Güvenlik Cephesi

Danimarka Güvenlik ve İstihbarat Servisi'nin (PET), Rus istihbarat servislerinin ülkedeki savunma sanayisiyle bağlantılı şirketlere yönelik somut sabotaj hazırlıkları yaptığı uyarısında bulunması, Rusya ile Avrupa arasındaki güvenlik rekabetinin askeri sınırların ötesine taşındığını gösteriyor. PET'in açıklamasına göre tehdit gelecekte ortaya çıkabilecek soyut bir ihtimal değil; Rusya'nın bazı hedeflere yönelik operasyonel hazırlık yürüttüğüne ilişkin istihbarat bulunuyor. Özellikle Ukrayna'ya askeri yardım sağlayan veya bu yardımla bağlantılı Dan

markalı şirketlerin hedef alınabileceği belirtiliyor. PET Başkanı Emil Graesholm'un açıklamaları, söz konusu faaliyetlerin yalnızca klasik istihbarat toplama yöntemleriyle sınırlı olmadığını ortaya koyuyor. Rus istihbaratının sosyal medya ve çeşitli dijital platformlar üzerinden Danimarka vatandaşlarını operasyonlarda kullanmaya çalıştığı belirtiliyor. Bazı kişilerin kimin için çalıştığını bilmeden hassas bilgileri aktardığı, askeri tesisler veya kritik altyapıların fotoğraflanması ve keşif yapılması gibi faaliyetlerin ise daha ileri sabotaj eylemlerinin hazırlık aşamasını oluşturabileceği ifade ediliyor. Reuters'ın aktardığına göre Rusya'nın bu yöntemleri Avrupa genelindeki daha geniş bir hibrit savaş stratejisinin parçası olarak kullandığı değerlendiriliyor. Bu gelişmenin en önemli boyutlarından biri, Danimarka'nın yalnızca Ukrayna'ya siyasi destek veren bir ülke olmaktan çıkıp Avrupa'nın savunma ve lojistik mimarisinde daha görünür bir aktöre dönüşmesi. Kopenhag'ın Ukrayna'ya verdiği askeri destek ve savunma kapasitesini güçlendirme çabaları, ülkeyi Moskova açısından daha yüksek öncelikli hedeflerden biri haline getirebilir. Dolayısıyla sabotaj tehdidi, doğrudan bir askeri saldırıdan ziyade Avrupa ülkelerinin Ukrayna'ya destek verme kapasitesini ve siyasi iradesini aşındırmaya yönelik düşük yoğunluklu fakat stratejik bir baskı aracı olarak değerlendirilebilir. Bu tablo, Avrupa'nın güvenlik anlayışında da önemli bir dönüşüme işaret ediyor. Rusya ile NATO arasında doğrudan

askeri çatışma yaşanmadan, kritik altyapıların hedef alınması, şirketlerin sabote edilmesi, vatandaşların istihbarat faaliyetlerinde kullanılması, siber saldırılar ve dezenformasyon gibi araçlar üzerinden yürütülen rekabet giderek belirginleşiyor. Bu nedenle Avrupa ülkeleri açısından güvenlik artık yalnızca sınırların ve hava sahasının korunmasıyla sınırlı değil; savunma sanayisi, lojistik ağlar, enerji sistemleri ve özel şirketler de ulusal güvenliğin doğrudan parçaları haline geliyor. Danimarka'nın açıklaması aynı zamanda NATO'nun kolektif savunma anlayışı açısından yeni bir sınava işaret ediyor. Sabotaj gibi eylemlerin konvansiyonel bir saldırı niteliği taşıması, ittifakın ortak savunma mekanizmalarının hangi koşullarda devreye gireceği sorusunu daha karmaşık hale getiriyor. Moskova açısından ise doğrudan savaş riskini yükseltmeden Avrupa'nın ekonomik, siyasi ve askeri dayanıklılığını sınamak daha düşük maliyetli bir yöntem sunuyor. Bu nedenle Danimarka'daki gelişme yalnızca ulusal bir istihbarat uyarısı değil, Ukrayna savaşı çevresinde şekillenen hibrit savaşın Avrupa topraklarında giderek daha görünür hale geldiğinin göstergesi olarak okunabilir.

Kremlin Retorik Haritası: Putin'in Çatışma Söylemleri Taviz mi, Stratejik Bir Hamle mi?

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 1 Eylül 2026 tarihinde Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te düzenlenen Şanghay İş birliği Örgütü (ŞİÖ) Zirvesi'nde yaptığı konuşmada, İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıç tarihine atıfta bulunarak "Silahlı çatışmaları kışkırtan unsurları ortadan kaldırmak için elimizden geleni yapmalıyız; çalışmalarımız bu yönde" ifadelerini kullandı. İlk bakışta Rusya'nın askeri hedeflerinden geri adım attığı ya da barışa yaklaştığı izlenimini veren bu beyanı uluslararası ilişkiler, Kremlin diplomasi dili ve jeopolitik gerçeklikler açısından incelendiğinde son derece stratejik bir kurguya dayanmaktadır. Konuşmanın gerçekleştiği ŞİÖ zeminindeki Küresel Güney ve Doğu ülkelerine yönelik imaj yönetimi, Moskova'nın "kışkırtıcı unsur" tanımıyla doğrudan Batı ve NATO varlığını hedef alması ve Rusya'nın savaşı ancak kendi şartlarında dondurma arayışı birlikte değerlendirildiğinde; bu sözlerin bir taviz veya geri adım değil, hedeflere diplomasi kanalıyla ulaşmayı amaçlayan retorik bir hamle olduğu açıkça görülmektedir. Kremlin'in bu açıklamalar için ŞİÖ platformunu seçmiş olması tesadüf değildir. Dünya nüfusunun neredeyse yarısını ve küresel milli gelirin üçte birini temsil eden bu zemin, Batı yaptırımlarına karşı alternatif bir küresel mimari inşa etme çabasının merkezinde yer alır. Putin, örgüte üye ülkelerle yürütülen ticarete ulusal para birimlerinin %98'e ulaştığını belirterek ekonomik özerklik mesajı verirken;

barışçıl retorikle Rusya'yı "yıkıcı bir işgalci" değil, Batı provokasyonlarına karşı duran "Avrasya istikrarının garantörü" olarak konumlandırmaktadır. Nihayetinde, Rus diplomasisinde kışkırtıcı unsur kavramı pasif bir barış çağrısını değil, çatışmanın çıkış nedeni olarak görülen güvenlik tehditlerinin bertaraf edilmesini ifade eder. Moskova nezdinde bu durum; Ukrayna'nın tarafsızlık statüsünün sağlanması, NATO'nun doğuya genişleme stratejisinden vazgeçmesi ve Batı'nın bölgedeki askeri varlığının sonlandırılması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ifade, bir geri adımdan ziyade savaşın ilan edilen gerekçelerinin diplomasi zemininde tescil edilme arayışdır. Uzayan çatışma sürecinin askeri, ekonomik ve lojistik maliyetleri Moskova'yı daha sürdürülebilir bir diplomasi arayışına itse de bu durum stratejik hedeflerden vazgeçildiği şeklinde okunamaz. Rusya'nın barış masasına yaklaşımı, mevcut saha gerçeklerinin ve kontrol ettiği alanların kabul edilmesi şartına dayanır. Bu çerçevede Sovyet mirası veya Büyük Güç vizyonu ortadan kalkmamış; yalnızca doğrudan askeri yayılmacılık sınırlarına ulaştığı için bölgesel örgütler, stratejik bağımlılıklar ve şartlı diplomasi mekanizmaları üzerinden yeniden biçimlendirilmiştir.

Özetle, Putin'in açıklamaları bir zayıflık veya jeopolitik iddialardan vazgeçiş değil, değişen saha koşullarına uyum sağlayan pragmatik bir dış politika hamlesidir. "Kışkırtan unsurlar" vurgusuyla savaşın faturasını tamamen Batı'ya kesen Moskova, hem Küresel Güney nezdindeki

meşruiyetini konsolide etmeyi hem de kendi şartlarını dayattığı bir ateşkes zeminini hazırlamayı hedeflemektedir. Bu tablo, Rusya'nın nüfuz alanı inşa etme vizyosundan koptuğunu değil; aksine hedeflerine ulaşmak için askeri gücün yanına bölgesel ittifakları ve şartlı diplomasiyi de ekleyerek stratejisini güncellediğini göstermektedir.